

EU-debat is niet te winnen met hervormingsbeloftes

Coen Teulings
Gisteren, 20:30

Illustratie: Hein de Kort

In alle gevallen had Cameron een zware dobber gehad om het referendum over het EU-lidmaatschap te winnen. De eurosceptis en het verlangen naar het oude wereldrijk zitten diep in Engeland. De golf van populisme en de Euro- en migratiecrises maakten het extra lastig. Maar Camerons campagnestrategie heeft het nog erger gemaakt. Nederland kan lessen trekken uit dit falen.

Cameron heeft de Britse kiezer voorgehouden dat ook hij kritiek had op de EU. Daarom wilde hij met de andere lidstaten onderhandelen over een hervormde unie. Het onderhandelingsresultaat zou hij dan in een referendum aan de kiezers voorleggen. Maar waarover valt er te onderhandelen met 27 andere lidstaten? Geen enkel onderhandelingsresultaat zou de Engelse kiezer hebben overtuigd. Vaak wordt het beeld geschetst dat alle lidstaten beter worden van een modernisering van de unie. Alsof de lidstaten iets terug moeten veroveren op de moloch in Brussel. De praktijk is anders: het Europa van vandaag is het resultaat van een jarenlang proces van geven en nemen tussen lidstaten. De winst van de één is meestal het verlies van de ander. Iedere lidstaat wil minder betalen en meer ontvangen. Weinig kans op overeenstemming dus. En dan het hete hangijzer in het brexitreferendum: immigratie, het recht van burgers uit andere EU lidstaten om in Engeland hun brood te verdienen. Veel Engelsen willen daar vanaf, maar Polen juist niet. Ook in dit dossier dus geen noemenswaardig resultaat.

Camerons onderhandelingen waren dus bij voorbaat kansloos. Juist daarom bleef zijn onderhandelingsinzet maandenlang in nevelen gehuld. En bij thuiskomst, met het onderhandelingsresultaat onder de arm, was de reactie van de Brexiteers voorspelbaar: het stelt niks voor. De reactie van de Brexiteers was altijd eender geweest, ongeacht het resultaat. En de voorspelbaarheid van die reactie zal de bereidheid van anderen om de Engelsen tegemoet te komen niet hebben gestimuleerd. Wie komt onderhandelen moet niet alleen iets willen halen, maar ook wat kunnen brengen. Cameron had niets te brengen anders dan ontevreden kiezers. Het idee dat de Satrapen uit Brussel een hervorming blokkeren is onzin. Regeringsleiders van de lidstaten zitten zelf aan het stuur als leden van de Europese Raad. Toch praten zij over Europa vaak in de derde persoon, alsof anderen dan zijzelf verantwoordelijk zijn.

Het enige reële alternatief is Europa aan te prijzen voor datgene waar het in de wereld om bewonderd wordt. De lidstaten houden nu al 60 jaar lang een politiek en juridisch systeem in de lucht waarmee eerst zes en inmiddels 27 lidstaten hun

Europa is gedrocht,

onderlinge geschillen beslechten en afspraken maken tot wederzijds voordeel. Dat een systeem met zo'n diffuse structuur als de EU daartoe in staat is geweest is een ongelooflijke prestatie. Het heeft de voorwaarde geschapen voor de naoorlogse groei van onze welvaart. Meer recent heeft het Spanje, Portugal en Ierland een soortgelijke groei gebracht, en nog recenter Polen en de Baltische staten. Het heeft de EU tot de grootste economie ter wereld gemaakt (groter dan de VS). Het heeft oorlog nu al 60 jaar buiten onze grenzen gehouden (Joegoslavië is weliswaar een schandvlek, maar dat was strikt genomen buiten de grenzen van de EU). En het heeft vrij reizen en studie-uitwisseling binnen de EU steeds gemakkelijk gemaakt, precies het punt waarom de jongere Engelsen nu te hoop lopen tegen de referendumuitslag.

**maar dat het bestaat is
een wereldwonder en
het levert fantastisch
resultaat op**

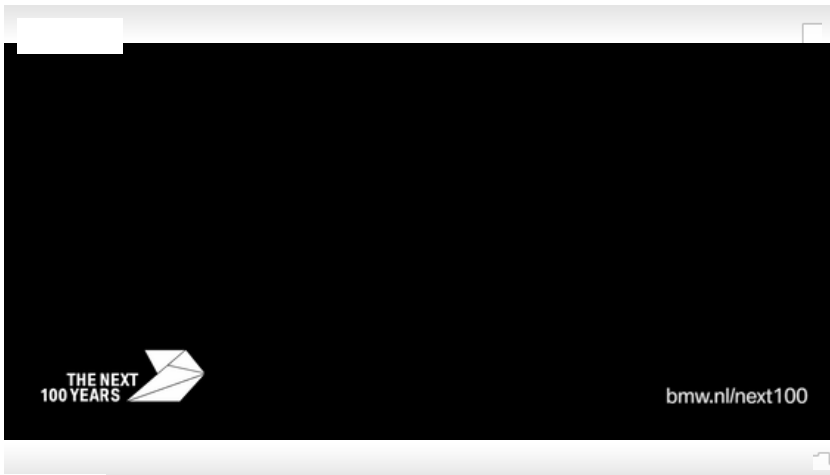
Een gemeenschappelijk markt komt niet tot stand door de afschaffing van regels, maar door een moeizaam bevochten compromis over gezamenlijke regels om die markt te laten werken en door een Europees gerechtshof dat interpretatieverschillen over die regels bindend kan beslechten. Een dergelijk systeem ziet er uit zoals alle politieke systemen. Net een uitvergroete versie van de Haagse politiek. Wie is er gelukkig met het functioneren van de Tweede Kamer? Waarom is de Eerste Kamer nog steeds niet afgeschaft? Met Europa is het niet anders: het tussenresultaat van 60 jaar touwtrekken is een gedrocht, maar dat het bestaat is een wereldwonder en het heeft een fantastisch resultaat opgeleverd.

Ondanks deze successen is er in Europa veel onvrede. De opkomst van het populisme is echter geen specifiek Europees verschijnsel, zoals Donald Trump laat zien. De EU is slechts een uitlaatklep, ten onrechte. Het echte probleem van de middenklasse in Europa en de VS zit bij de opkomst van eerst China en daarna India. Deze landen met samen een derde van de wereldbevolking eisen hun deel van de wereldwijde koek. Dat gaat helaas vooral ten koste van de Europese en Amerikaanse middenklasse. Dat maakt het electoraat van Europa en de VS onzeker. Een effectief politiek antwoord leidt die onzekerheid in banen, bijvoorbeeld via sociale zekerheid en een ruimere indexatie van pensioenen.

Premier Rutte liet naar aanleiding van brexit weten dat ook hij kritiek op Europa heeft. De strategie van Cameron: praten over Europa in de derde persoon. Maar daar is geen reden voor. Als lid van de Europese Raad heeft hij veel bereikt: welvaart, vrede en vrij reizen en studeren binnen de EU. Daar mag hij trots op zijn. En dat Brusselse politiek een beetje 'ugly' oogt? Who cares.

Coen Teulings is hoogleraar economie aan de Universiteit van Cambridge en oud-directeur CPB.

ADVERTISING

inRead invented by Teads

